

BØNDERNES FORNAVNE FOR 200 AAR SIDEN

Frederik Adeler, som fra 1727 var Amtmand over Kalundborg, Dragsholm, Søbygaards og Holbæk Amter, indsendte i 1743 en 70 Foliosider stor Indberetning, omhandlende Tilstanden i Anterne, til Brug for en mægtig Danmarksbeskrivelse, som Assessor E. J. Jessen vilde udarbejde, men som aldrig blev til andet end nogle store Manuskriptsamlinger, der nu opbevares inde paa det kgl. Bibliotek*).

Blandt de 33 Spørgsmaal, som skulde besvares i Indberetningen, lød det sidste saaledes: Belangende nomina propria. Der ønskedes altsaa en Liste over de Egennavne, som dengang var gode og gængse her i Nordvestsjælland, og den energiske Amtmand paa Dragsholm fik da ogsaa opnoteret en artig Samling, som vi her vil gengive. Han deler dem i »almindelige« og »ikke saa almindelige Navne«.

I. Almindelige Navne**):

M a n d s n a v n e: Olle, Joen, Willum, Svend, Palle, Engelbreth, Vellads, Jost, Esche, Mathias, Jens, Peder, Pouel, Petter. Hans, Christen, Michel, Sørren, Rasmus, Anders, Friderich, Niels, Nicholai, Mogens, Jeppe, Morten, Johan, Christopher, Claus, Bertel, Jesper, Jochum, Bent, Frantz, Theus, Laurs, Thomas, Sigvardt, Trientz, Albreth, Gregers, Jonas, Jørgen, Andreas, Nelaus, Michael, Zacharias, Lorentz, Berent, Adam, Holger, Bendix, Daniel og Marchus. —

*) Ny kgl. Saml. 394 b. Fol. — Se iøvrigt »Fra Holbæk Amt« 1920, S. 80 ff.

***) Stavemaaden som i Indberetningen; man ser, at Skriveren i mange Tilfælde har været paavirket af, hvorledes Bønderne udtalte Navnet.

De fleste er i fuld Brug den Dag i Dag, men her er dog ogsaa nogle imellem, som er sjældne nutildags. De mærkeligste er Theus (Tøgers?) og Trientz (?).

Kvindenavne: Maren, Karen, Anna, Kirsten, Dorthea, Mette, Boddil (=: Bodil), Sidsel, Else, Marie, Susane, Sophie, Kristina, Barbara, Bjathe (=: Beate), Ellen, Christence, Locie, Øllegaard, Abelone, Engeborre (!), Chatrine, Lisbet, Charlotha, Elsebeth, Inger, Sara, Bente, Christiane, Helvig.

II. Ikke saa almindelige:

Mandsnavne: Roeland, Alfast*), Tue, Tylle*), Ayge*), Vesti, Tøier (Thøger), Friberg, Lund, Josva, Corfitz, Alexander, Magnus, Unger*), Ender*), Brosdorff, Plas, Hercules, Ave*), Gabriel, Elias, Steen, Godsche, Haagen.

Kvindenavne: Lökkegaard, Zinnel, Merte*), Øsche, Agnete, Alhed, Anniche, Hendrichjete*), Bollette, Christence, Gunnild, Juditha, Lucia, Martha, Petrina, Regina, Thamer, Ulricha, Drue*), Eleonora, Ursula, Viviche*), Edele, Ester, Hendrichque, Nille, Rigel og Veronicha.«

— Ser man lidt paa disse Navnerækker, opdager man snart, at Navnene i det væsentlige falder i 3 Grupper: ¹⁾ de gamle danske (eller fællesgermanske) Navne, ²⁾ de ved Bibelen og Kristendommen indførte Navne og ³⁾ de nyere »Hof- og Herskabsnavne«. Af de 142 her meddelte Navne hører Halvparten under Gruppe 2; hvert andet Barn var altsaa opkaldt efter kendte jødiske eller kristne Personer, ganske vist ofte i stærkt fordansket Form som Jon, Karen, Klaus, Nilaus, Bent og Sidsel. De i 1700'erne fra Tysk og Fransk indførte Opnævnelser efter kongelige Personer og andet fornemt Herskab er endnu paa dette Tidspunkt ikke trængt videre ud paa Landet; de blomstrede i Hovedstaden og Købstæderne. Men Bønderne havde bevaret en god Del gamle danske Navne: Svend, Villum, Palle, Just, Eske, Alfast, Tue, Visti, Endrid, Haagen, Hagen, Goske, Sten; — Bodil, Øllegaard, Ingeborg, Inger, Alhed, Gunnild, Drude og Edele.

Hundrede Aar senere — c. 1850 — var disse nordiske Navne svundet stærkt i Tal og afløst af fremmede, især tyske (Henriette.

*) Alfast, n. c. 1400, bruges vist endnu paa Samsø; Tylle, maaske Thule, eller Tjelle (Tjelluf); Ayge, maaske Eigild eller Skrivefejl for Agge; Unger, vist af Odinkar; Ender, af Endre eller Endrid; Ave, sikkert Arv (= Arvid); Merte: Merete, Marta, Hendrichjete: Henriette; Drue: Drude; Viviche: Vibeke.

Frederikke, Amalie, Charlotte, Jacobine, Sophie, Adolf, Ludvig); ned mod 1900 fik vi en Invasion fra England-Amerika (Henry, Mary, Edvard, Robert, William, Lilly), men samtidig gik man jo i udstrakt Grad bort fra den ældgamle Opnævnelsestilstand og begyndte at oplede gamle, danske Navne til Børnene. Og hvorfor skal vi ogsaa laane hos fremmede; vi faar ingen saa gode og kønne som de gamle, der har været brugt her til Lands i umindelige Tider. Hvilken Kraft og Klang er der ikke i f. Eks. Bent, Just, Sten, Svend, Torsten, Ingvard eller Find, i Modsætning til mange af de indførte: Edvard, Henry, Ludvig, Helmuth eller Charles?

Albert Thomsen.
